

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

2022 он 11 дугаар
сарын 01-ны өдөр

Дугаар ХЭГ/2590

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

Мэдээлэл хүргүүлэх тухай

Улсын Их Хурлын намрын ээлжит чуулганы 2022 оны 11 дүгээр сарын 4-ний өдрийн нэгдсэн хуралдаанд хийх Монгол Улсын Хөгжлийн банкны чанаргүй зээлийг барагдуулах, гэрээгээр хүлээсэн зээлийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангах, гадаад эх үүсвэрүүд хугацаанаас өмнө дуудагдах эрсдэл болон урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаарх Ерөнхий сайдын мэдээллийг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 9 хуудастай.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000225014305

**МОНГОЛ УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН БАНКНЫ ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛИЙГ БАРАГДУУЛАХ,
ГЭРЭЭГЭЭР ХҮЛЭЭСЭН ЗЭЭЛИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦААНЫ ШАЛГУУР
ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ ХАНГАХ, ГАДААД ЭХ ҮҮСВЭРҮҮД ХУГАЦААНААС ӨМНӨ
ДУУДАГДАХ ЭРСДЭЛ БОЛОН УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР
ЗАСГИЙН ГАЗРААС АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БАЙГАА АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЛААР
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ НЭГДСЭН ХУРАЛДААНД ХИЙХ МЭДЭЭЛЭЛ**

Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай

Засгийн газрын 2010 оны 7 дугаар сарын 20-ны өдрийн 195 дугаар тогтоолоор Монгол Улсын Хөгжлийн банк (цаашид “Хөгжлийн банк” гэх)-ийг үүсгэн байгуулахаар шийдвэрлэсэн бөгөөд Улсын Их Хурлын чуулганы 2011 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн хуралдаанаар Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хууль батлагдаж, тус банкны үйл ажиллагааг 2011 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдрөөс албан ёсоор эхлүүлсэн.

Хөгжлийн банкны байгуулагдсан цагаас өнөөдрийг хүртэлх хугацаанд авч хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааг 2 үе шатанд хуваан авч үзэх нь зүйтэй бөгөөд энэ нь 2011 онд шинээр батлагдсан Хөгжлийн банкны тухай хууль эрх зүйн зохицуулалтын үе болон 2017 онд шинэчлэн батлагдсан хуулийн зохицуулалтын үе юм.

Хөгжлийн банкны тухай анхдагч хууль батлагдсанаас 2016 он хүртэлх хугацаанд тус банк нь Монгол Улсын хөгжлийн томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлж ирсэн бөгөөд санхүүжүүлэх төсөл, хөтөлбөрийн жагсаалтыг Улсын Их Хурлаас баталж байхаар зохицуулсан.

Энэ хүрээнд тус банкнаас санхүүжүүлэх төсөл, хөтөлбөрийн бизнесийн үр ашиг, санхүүгийн тооцоо судалгаанд үнэлэлт дүгнэлт өгч, зээл буцаан төлөх чадварыг бодитоор үнэлэх бус, зөвхөн Улсын Их Хурал, Засгийн газраас баталсан байх гэдэг үндсэн шалгуурыг баримтлан төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлж ирсэн бөгөөд энэ нь судалгаа бүрэн хийгдээгүй, санхүүгийн үр өгөөж багатай, төсвийн шинж чанартай, эргэж төлөгдөх боломжгүй, зарцуулалт тодорхойгүй төслүүдийг санхүүжүүлж эхлэхэд нөлөөлсөн байна.

Мөн тус хуулиар санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас Хөгжлийн банканд мөрдөх санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтийг тогтоох эрх олгосон ч Төв банкны хяналт, зохицуулалтын оролцоог хангах талаар тусгаагүй. Түүнчлэн уг хуулиар тогтоосон хязгаарлалтаас өөрөөр банкны зохицуулалтыг Базелын хороо эсхүл Төв банкнаас тусгайлан тогтоосон санхүүгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд, сайн засаглалын зарчмуудыг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгож ажиллаагүй нь засаглал, үйл ажиллагааны эрсдэлийг бий болгож, банкны санхүүгийн чадавхыг сулруулан өнөөдрийн үүсээд байгаа Хөгжлийн банкны хүндрэлийг бий болгох үндсэн суурь тавигдсан байна.

Хөгжлийн банкны засаглалыг сайжруулах, хараат бус, бие даасан байдлыг нэмэгдүүлэх, үндсэн үйл ажиллагааны чиглэлийг өргөжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2017 онд Улсын Их Хурлаас баталсан бөгөөд хуулийн шинэчилсэн найруулгаар тус банкнаас санхүүжүүлэх төсөл, хөтөлбөрийг Улсын Их Хурал, Засгийн газраас тусгайлан батлахгүй байх зохицуулалтыг оруулсан.

Тодруулбал, Хөгжлийн банк мэргэжлийн байгууллагын хувьд Улсын Их Хурал, Засгийн газраас хамааралгүйгээр бие даан шийдвэр гаргаж, гаргасан шийдвэрийнхээ хариуцлагыг тус банкны эрх бүхий албан тушаалтан хүлээдэг механизмыг бүрдүүлэх зорилгоор Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцсэн, хуульд заасан шаардлагыг хангасан төсөл, хөтөлбөрийг санхүүжүүлэх шийдвэрийг бие даан гаргахаар хуульчилж өгсөн.

Хөгжлийн банкны хяналтын тогтолцоог сайжруулах зорилтын хүрээнд Монголбанкнаас санхүүгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүдийг тогтоож, актив ангилал, эрсдэлийн сан байгуулах тухай журмыг Сангийн сайд болон Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн хамтарсан тушаалаар баталж, Монголбанк тус банкны үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллах нөхцөл бүрдсэн.

Эх үүсвэр татан төвлөрүүлэлтийн талаар

Хөгжлийн банкны татан төвлөрүүлсэн үнэт цаас:

- Дунд хугацааны евро өрийн бичиг (580.0 сая ам.доллар) - 2012 онд олон улсын зах зээлд нээлттэй хэлбэрээр 5 жилийн хугацаатай, Засгийн газрын баталгаатайгаар гаргасан (зарцуулалт: төсөл, хөтөлбөр санхүүжүүлэх);
- Чингис бонд (269.9 сая ам.доллар болон 2 их наяд төгрөг) - 2013 онд Сангийн яамнаас шилжүүлж авсан (зарцуулалт: төсөл, хөтөлбөр санхүүжүүлэх);
- Самурай бонд (30 тэрбум иен) - 2013 онд Япон Улсын зах зээлд 10 жилийн хугацаатай, Засгийн газрын баталгаатайгаар гаргасан (зарцуулалт: төсөл, хөтөлбөр санхүүжүүлэх);
- АСЕМ бонд (233.4 тэрбум төгрөг) - 2015 онд дотоодын арилжааны банкуудад хаалттай хэлбэрээр 6 жилийн хугацаатай гаргасан (зарцуулалт: төсөл, хөтөлбөр санхүүжүүлэх);
- МУХБ бонд (500 сая ам.доллар) - 2018 онд олон улсын зах зээлд 5 жилийн хугацаатай, Засгийн газрын баталгаагүй гаргасан (зарцуулалт: дахин санхүүжилт).

2022 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн байдлаар Хөгжлийн банкны олон улсын зах зээлд арилжаалсан үнэт цаасны үлдэгдэл нийт 2.6 их наяд төгрөг байна (500.0 сая ам. доллар, 30.0 тэрбум иен).

Үнэт цаасны эх үүсвэрийн зарцуулалт:

Дунд хугацааны евро өрийн бичиг (580.0 сая ам.доллар)

Засгийн газрын 2011 оны 85, 232, 287, 322 дугаар тогтоолуудын хүрээнд 2012 оны 3 дугаар сарын 21-ний өдөр 580 сая ам.долларын үнэт цаасыг арилжаалсан. Тус эх үүсвэрээр арилжааны банкуудаар дамжуулан хөтөлбөр, улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх төсвийн шинжтэй төслүүдийг санхүүжүүлсэн.

Засгийн газрын 2017 оны 53, 130 дугаар тогтоолуудын хүрээнд 2017 оны 2 дугаар сарын 20-ны өдөр зарласан солих санал (exchange offer)-ын дагуу 476 сая ам.доллартай тэнцэх дүнг Монгол Улсын Засгийн газрын олон улсын зах зээлд гаргасан үнэт цаасаар сольсон. Үлдэгдэл 104 сая ам.долларын үндсэн төлбөрийг 2017 оны 3 дугаар сарын 21-ний өдөр эргэн төлсөн.

Чингис бонд (2 их наяд төгрөг, 269.9 сая ам.доллар)

Засгийн газрын 2012 онд гаргасан 1.5 тэрбум ам.долларын Чингис бондоос Сангийн яам, Эдийн засгийн хөгжлийн яам (хуучнаар) болон Хөгжлийн банк хооронд 2013 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдөр байгуулсан Санхүүгийн зуучлалын гэрээний дагуу Хөгжлийн банкинд 269.9 сая ам.доллар, 2 их наяд төгрөгийг шилжүүлсэн. Уг эх үүсвэрээр Хөгжлийн банк нь арилжааны банкаар 325.3 тэрбум төгрөгийг дамжуулан олгож, 1.6 их наяд төгрөгийг улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлөөр Засгийн тогтоолын хүрээнд төсөл, хөтөлбөрүүдэд санхүүжилт олгож, үлдэх хэсгээр шууд хэлбэрээр санхүүжилт олгосон.

Эдгээр санхүүжилтээс 2022 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдрийн байдлаар үлдэгдэлтэй бөгөөд эргэн төлөлтийн хувьд хүндрэлд орсон зээлүүдийг авч үзвэл:

- "Тавантолгойн цахилгаан станц"-ын төслийн нэгж, зөвлөх үйлчилгээний зардалд 14.8 сая ам.долларыг олгосон ба одоогоор 56.7 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх үлдэгдэлтэй;
- "Эгийн голын усан цахилгаан станц"-ын төслийн нэгж, зөвлөх үйлчилгээний зардалд 10.6 сая ам.долларыг олгосон ба одоогоор 54.5 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх үлдэгдэлтэй;
- "Монлаа" ХХК-ийн хэрэгжүүлсэн Төмрийн хүдрийн баяжуулах үйлдвэрлэлийн төсөлд 5.6 тэрбум төгрөгийг олгосон ба 7.6 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй;
- "Бэрэн групп" ХХК-ийн хэрэгжүүлж буй Барилгын арматурын үйлдвэрийн төсөлд 27.2 сая ам.доллар олгосон ба одоогоор 142 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх үлдэгдэлтэй (тус зээлдэгч банканд өнөөдрийн байдлаар нийт 2 төслийн хүрээнд 183.1 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх үлдэгдэлтэй);
- "ТОСК" ТӨҮГ-ын Буянт ухаа орон сууцны хорооллын төсөлд олгосон 84.7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээс 60.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг Чингис бондын эх үүсвэрээс шилжүүлж, Самурай бондоор дахин санхүүжүүлсэн ба одоогоор Чингис бондын эх үүсвэрт хамаарах 23.5 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй;
- "Эрэл" ХХК-ийн хэрэгжүүлсэн Байшин үйлдвэрлэх комбинат төсөлд 9.0 сая ам.долларыг олгосон ба одоогоор Чингис бондын эх үүсвэрт хамаарах 49.2 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх үлдэгдэлтэй (уг төслийн 14.0 сая ам.долларыг нь Самурай бондоор дахин санхүүжүүлсэн, 13.0 сая еврог Коммерц банкны эх үүсвэрээс буюу 3 эх үүсвэрээр санхүүжүүлсэн бөгөөд банканд нийт 192.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй);
- "Монполимет" ХХК-ийн хэрэгжүүлсэн Монцемент төсөлд 65.0 сая ам.долларыг олгосон ба өнөөдөр 79.4 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Самурай бонд (30.0 тэрбум иен)

Хөгжлийн банкны 30.0 тэрбум иений үнэт цаасыг 2014 оны 1 дүгээр сард Засгийн газар болон Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банкны баталгаатайгаар 10 жил хүртэлх хугацаатай, 1.52 хувийн тогтмол хүүтэйгээр Япон Улсын зах зээл дээр хаалттай хэлбэрээр гаргасан болно.

Самурай бондын эх үүсвэрээр дахин санхүүжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн үлдэгдлийг 2022 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдрийн байдлаар харуулав. Үүнд:

- "ТОСК" ТӨҮГ-ын Буянт ухаа орон сууцны хорооллын төсөлд олгосон 84.7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээс 60.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг

Чингис бондын эх үүсвэрээс шилжүүлж, Самурай бондоор дахин санхүүжүүлсэн ба одоогоор уг эх үүсвэрт хамаарах 55.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй;

- “Эрэл” ХХК-ийн Байшин үйлдвэрлэх комбинат төсөлд олгосон 14.0 сая ам.долларын зээлийг нь банк Чингис бондын хөрөнгөөр санхүүжүүлснийг Самурай бондоор дахин санхүүжүүлсэн ба одоогоор уг эх үүсвэрт хамаарах 82.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх үлдэгдэлтэй (3 эх үүсвэрээс санхүүжүүлсэн бөгөөд банканд нийт 192.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй);
- “Хөтөл” ХХК-ийн Хөтөлийн цементийн үйлдвэрийг өргөтгөх төсөлд олгосон 61.3 сая ам.долларын зээлийг банк өөрийн хөрөнгөөр санхүүжүүлснийг Самурай бондоор дахин санхүүжүүлсэн ба одоогоор 363.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй;
- “Газ импорт” ХХК-ийн Хорт хаягдал цэвэрлэх үйлдвэрт 223.6 сая иений зээл олгосон ба одоогоор 7.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй;
- “Монгол микрон кашмер” ХХК-ийн Ноолууран бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл болон экспортыг нэмэгдүүлэх төсөлд 454.8 сая иений зээл олгосон ба одоогоор 11.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй;
- “Промонтрейд” ХХК-ийн Малын гаралтай органик протейны үйлдвэрийн төсөлд 794.3 сая иений зээл олгосон ба одоогоор 22.0 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

АСЕМ бонд (233.4 тэрбум төгрөг)

Ази, Европын дээд түвшний 11 дүгээр уулзалтын хүрээнд Асем Вилла цогцолбор хотхон төслийг хэрэгжүүлэх болон уулзалтад оролцох төлөөлөгчдийг байрлуулах зочид буудлуудад олгох хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор 2015 онд дотоодын зах зээлд арилжааны банкуудад гаргасан ба бонд бүрэн төлөгдсөн.

МУХБ бонд (500.0 сая ам. доллар)

Хөгжлийн банк нь 2018 оны 10 дугаар сард 5 жилийн хугацаатай, 7.25 хувийн тогтмол хүүтэй, Засгийн газрын баталгаагүй 500 сая ам.долларын үнэт цаасыг олон улсын зах зээл дээр арилжаалсан.

Хөгжлийн банкны 500 сая ам.долларын евро бондын эх үүсвэрээр ОУВС-ийн хөтөлбөрийн хүрээнд цэвэр өрийн удирдлага хэрэгжүүлж, дахин санхүүжилт хийсэн бөгөөд үүний үр дүнд:

- 1) Засгийн газрын баталгаатай өр төлбөрийн дүнг бууруулсан,
- 2) өр төлбөрийн жигнэсэн дундаж хугацааг 3.8 жилээр сунгасан,
- 3) хүүгийн зардлыг бууруулж, хөвөгч хүүг тогтмол болгож чадсан.

Зээл санхүүжилтийн үйл ажиллагааны талаар

Хөгжлийн банк нь 2011-2022 онд нийт 7.5 их наяд төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний санхүүжилтийг олгосон бөгөөд ингэхдээ төслийн шууд санхүүжилт, дамжуулан зээл, улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй гэсэн дараах ерөнхий 3 ангиллаар олгосон байна.

*Зээл олгох үеийн ханшаар

Зээл олголт	2011-2022 онд олгосон		2022.10.25-ны өдрийн байдлаар	
	Олгосон дүн* /тэрбум төгрөг/	Төслийн тоо	Зээл, хүүгийн үлдэгдэл дүн /тэрбум төгрөг/	Зээлдэгчийн тоо
Шууд зээлийн багц	3,291.7	95	2,816.4	52
Дамжуулан зээлийн багц	1,646.1	2,548	0.95	1
Засгийн газарт шилжүүлсэн зээлийн багц	2,540.2	355	-	-
Нийт дүн	7,478.1	2,998	2,817.3	53

2011-2016 онд нийт 5.4 их наяд төгрөгийн зээл олгосон бол 2017-2022 онд 2.1 их наяд төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний санхүүжилтийг төслийн шууд санхүүжилт болон дамжуулан зээл хэлбэрээр олгосон байна.

2016 оны эцэст банкнаас олгосон нийт зээлийн багцын үлдэгдэл 6 их наяд төгрөгт хүрч өссөн ба нийт багцын үлдэгдлийн 50-аас дээш хувийг буюу тухайн үеийн ханшаар 3.1 их наяд төгрөгийн багц улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй олгогдсон байв. Өөрөөр хэлбэл, улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй зээлийг банкны эх үүсвэр, бусад харьцаа үзүүлэлтийг тооцолгүйгээр их хэмжээтэй олгосон нь төсвийн шинжтэй үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэгч байгууллага гэж хэлж болохоор хэмжээнд хүргэсэн байна.

Улмаар Улсын Их Хурлын 2016 оны 81 дүгээр тогтоол, Засгийн газрын 2016 оны 219, 2017 оны 53 дугаар тогтоолыг тус тус хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд тухай бүр Засгийн газрын тогтоолын хүрээнд буюу зээлийн эргэн төлөлтийг улсын төсвөөс эргэн төлөх гэрээний үүрэг хүлээсэн, улсын рейтингээс хамааран эрсдэлийн сан байгуулдаггүй байсан нийт 348 төсөл, арга хэмжээний 3.1 их наяд төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний зээлийн багцыг Сангийн яамтай тооцоо нийлж шилжүүлэх арга хэмжээг авсан.

*Улсын төсвийн зээлийг шилжүүлсний дараагаар банканд 2,927 тэрбум төгрөгийн зээл үлдсэн.

Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2017 онд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн цагаас хойш улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй зээл олгоогүй ба дамжуулан зээл, шууд зээл гэсэн хэлбэрээр санхүүжилт олгосон байна.

Үүссэн нөхцөл байдлын талаар

Монголбанк 2021 онд Хөгжлийн банканд шалгалт хийж, 2021 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдрийн актаар Хөгжлийн банкны зээлийн эрсдэлийн санг 777.8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлэн нийт эрсдэлийн санг 1.3 их наяд төгрөг болгох үүрэг өгч, Хөгжлийн банкны нийт 3.2 их наяд төгрөгийн зээлийн багцад эзлэх чанаргүй зээлийн харьцаа 55.3 хувь буюу 1.8 их наяд төгрөгийн зээл эрсдэж, чанаргүй ангилалтай болсон байгааг дүгнэсэн.

Ингэснээр санхүүгийн байгууллагын амин үзүүлэлт болох өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт хамгийн багадаа 10 хувь болон түүнээс дээш байх шаардлагатайгаас 1.3 хувьд хүрсэн. Эдгээр чанаргүй ангилалтай зээлүүдийн 73 хувь буюу 1.4 их наяд төгрөгийн чанаргүй зээлийг анхны хуулийн хүрээнд буюу Засгийн газрын тогтоолтойгоор олгосон зээлүүд эзэлж байв.

Энэ нь банкны чанаргүй зээлийн хэмжээ, өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний харьцаа үзүүлэлтүүд ноцтой зөрчигдсөнөөс Хөгжлийн банкныг төлбөрийн чадваргүй гэж дүгнэгдэх үндсэн нөхцөл болсон. Хэрэв яаралтай арга хэмжээ авахгүй бол Хөгжлийн банкны олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудын өмнө гэрээгээр хүлээсэн үүргийн зөрчил үүсэж, эх үүсвэрүүд хуваарьт төлөлтийн хугацаанаасаа өмнө буцаан дуудагдах нөхцөл бүрдэнэ. Ингэснээр Засгийн газрын гадаад эх үүсвэрүүд ч мөн хугацаанаас өмнө төлөгдөхөөр буцаан дуудагдах эрсдэлтэй юм.

Мөн Хөгжлийн банкны олон улсын хөрөнгийн зах зээл дээр 2018 онд дахин санхүүжилт хийх зорилгоор арилжаалсан 500.0 сая ам.долларын евро бонд, Япон Улсын зах зээлд 2013 онд хаалттай арилжаалсан 30.0 тэрбум иений Самурай бондын эх үүсвэрүүдийн хугацаа 2023 оны 10 дугаар сар болон 12 дугаар саруудад дуусгавар болж буйтай холбоотойгоор өрийн удирдлагын төлөвлөгөөг яаралтай хэрэгжүүлэх шаардлага үүссэн.

Хөгжлийн банк нь олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудтай байгуулсан зээлийн гэрээ хүчин төгөлдөр байх хугацаанд “чанаргүй зээлийн харьцаа үзүүлэлтийг 10 хувиас бага”, “өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний харьцаа үзүүлэлтийг 10 хувиас их” хэмжээнд тус тус ханган ажиллах үүргийг хүлээдэг. Үүргийн зөрчил үүссэн тохиолдолд хүүгийн хэмжээг 50 хувиар нэмэгдүүлэх болон Хөгжлийн банкныг үүргээ эс биелүүлсэнд тооцож, эх үүсвэрийг хугацаанаас нь өмнө буцаан дуудах бодит эрсдэл бий болохоор байсан.

Аливаа эх үүсвэрийн үүргийн зөрчил нь тус санхүүжилтийг хугацаанаас нь өмнө буцаан дуудагдах эрсдэлтэй нөхцөл үүсгэж, Хөгжлийн банкны Засгийн газрын баталгаатай болон баталгаагүй бусад эх үүсвэрийн гэрээний зөрчил үүсэх нөхцөл (cross default) болно. Хөгжлийн банкны Засгийн газрын баталгаатай эх үүсвэрт үүргийн зөрчил илэрч, хугацаанаас өмнө буцаан дуудагдах нь Засгийн газрын гадаад өрд шууд нөлөөлж, мөн үүргийн зөрчил үүсгэх өндөр эрсдэлтэй байдаг.

Иймд Засгийн газрын зүгээс зөв гарц гаргалгааг цаг алдалгүй гарган шийдвэрлэж, цаашдын төлөвлөөд буй томоохон зорилтууд руугаа ханцуй шамлан орох хэрэгцээ үүссэн.

Авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний талаар

Засгийн газрын зүгээс Хөгжлийн банкны асуудлыг анхаарлын төвөөс гаргалгүй, Засгийн газрын хуралдаанаар тус банкны үйл ажиллагаатай холбоотой тогтмол мэдээлэл авч, үүрэг, чиглэл өгч ажиллаж байна.

Энэ хүрээнд үндсэн 2 чиглэлээр шат дараатай арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байна. Үүнд:

Нэг. Чанаргүй зээлийг төлүүлэх

1) Чанаргүй зээлийг төлүүлэх чиглэлээр нэн тэргүүнд олон нийтийн дэмжлэг юу юунаас чухал байсан тул Хөгжлийн банкны асуудлыг нийтэд нээлттэй мэдээлсэн. Ингэснээр чанаргүй зээлийг ард иргэдтэйгээ хамт нэхэж, төлүүлж эхэлсэн ба зээлийн эргэн төлөлт эрчимжсэн.

2) Холбогдох байгууллагуудыг энэхүү асуудалд анхаарлаа хандуулж, хуулийн хүрээнд түргэн шуурхай шийдвэрлэх чиглэлээр дэмжлэг хүсэн уриалж, хуулиар зөвшөөрөгдсөн ажиллагааг шуурхай хийж гүйцэтгэж байна. Үүний үр дүнд зээлийн ард байсан хээл хахууль, авлига, албан тушаалын хэргүүд ч илэрч, хэргүүд эрчимтэй шийдэгдэж байна.

Чанаргүй зээлийг төлүүлэх ажиллагааны хүрээнд Иргэний хэргийн шүүхэд 2019-2022 оны хооронд 689.8 тэрбум төгрөгийн 18 зээл, 2022 оны 1 дүгээр сараас хойш 691.6 тэрбум төгрөгийн 15 зээлдэгчийн нэхэмжлэлийг шүүхэд шинээр гаргасан. 2022 онд 367.5 тэрбум төгрөгийн 7 зээлийн шийдвэр эцэслэгдэн гарч, өнөөдрийн байдлаар 915.1 тэрбум төгрөгийн 16 зээлдэгчтэй холбоотой хэрэг иргэний журмаар шүүхийн шатанд шийдвэрлэгдэж байна. Мөн шүүхийн шийдвэр гарсан 15 зээлээс шүүхийн шийдвэрийг албадан гүйцэтгэх ажиллагаа хийгдэж буй 10 зээл, шүүхийн бус журмаар төлбөр төлүүлэхээр ажиллаж буй 8 зээл, нийт 41 зээлийг эргэн төлүүлэхээр ажиллаж байна.

Эрүүгийн журмаар 32 компанийг шалгуулахаар Авлигатай тэмцэх газарт гомдол гаргаж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үргэлжилж байна. Авлигатай тэмцэх газраас эхний байдлаар 19 зээлийн хувийн хэрэгт холбогдох хянан шалгах ажиллагааг багцалж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа дуусах шатандаа орсон байна.

3) Хөгжлийн банкнаас төрийн өмчит хуулийн этгээдүүдэд олгосон зээлийн эргэн төлөлтийг шийдвэрлэх зорилгоор "Хөгжлийн банкнаас олгосон зээлийн өр төлбөрийг барагдуулах зарим арга хэмжээний тухай" Засгийн газрын 2022 оны 220 дугаар тогтоол батлагдаж, төрийн өмчит 9 хуулийн этгээдэд холбогдох 565.5 тэрбум төгрөгийн активын эргэн төлөлтийг шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлж, тогтоолыг хэрэгжүүлж ажиллахыг холбогдох этгээдүүдэд даалгасан.

Тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд "МИАТ" ТӨХК-ийн 14.9 тэрбум төгрөгийг төлснөөр зээл бүрэн төлөгдөж хаагдсан. Мөн "Эрдэнэс Монгол" ХХК-аас 2022 оны 9 дүгээр сарын 29-ний өдөр 117.2 тэрбум төгрөг, НОСК, ТОСК-ийн зээлийн төлбөрөөс 10.1 тэрбум төгрөг тус тус төлөгдөөд байна.

Дээрх арга хэмжээнүүдийн үр дүнд

- Хөгжлийн банканд 2022 оны 1 дүгээр сарын 20-ны өдрөөс 10 дугаар сарын 25-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд нийт 777.0 тэрбум төгрөгийн зээлийн эргэн төлөлт хийгдсэн байна. Үүнээс 689.1 тэрбум төгрөг бэлэн мөнгөөр төлөгдөж, 87.9 тэрбум төгрөг нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгөөр эргэн төлөгдсөн;
- 365.1 тэрбум төгрөг бүхий нийт 14 зээл бүрэн төлөгдөж хаагдсан байна;
- Хөгжлийн банкны өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ 1.3 хувиас 16 хувьд буюу зохистой хэмжээнд хүрлээ.

Хоёр. Бондуудын эргэн төлөлт

1) Хөгжлийн банкны 2022 оны зээлийн эргэн төлөлтийг Төрийн сангийн тусгай дансанд төвлөрүүлсэн ба тус хөрөнгөөр Самурай бондыг эргэн төлөх мөнгөн хөрөнгийг бүрдүүлээд байна.

2) Бондын эргэн төлөлтийн талаар авах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах ажлын хэсэг байгуулагдсан. Энэ хүрээнд Хөгжлийн банканд оны эцэс хүртэл төлөгдөх зээлийн эргэн төлөлтөөр 500.0 сая ам.долларын евро бондоос хэсэгчлэн худалдан авах ажиллагааг хийхээр ажиллаж байна. Бондуудыг хугацаанаас өмнө эргэн төлөх саналыг хөрөнгө оруулагчдад тавьснаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх хариуцлагаа бүрэн ухамсарлаж байгаа, мөн бондын төлбөрөө төлөх чадвартай, найдвартай түнш гэдгийг илэрхийлж буй хэлбэр юм.

3) Хөгжлийн банкны активын чанар, зээлжих зэрэглэл тогтоох аргачлалуудад өөрчлөлт орсонтой холбоотойгоор 2022 оны 1, 2 дугаар улирлуудад Standard and Poors, Moody's, Fitch агентлагуудаас ээлжит бус үнэлгээг хийсэн ба удаа дараагийн хэлэлцүүлгийн үр дүнд тус агентлагуудын зүгээс банкны зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээ болон төлвийг хэвээр үлдээхээр шийдвэрлэсэн ба Хөгжлийн банкны зээлжих зэрэглэл улсын зээлжих зэрэглэлтэй адил түвшинд хадгалагдаж байна.

S&P Global	FitchRatings	MOODY'S
2022 оны 9 сарын 28	2022 оны 8 сарын 30	2022 оны 9 сар 30
B (ТОГТВОРТОЙ) ЧАНАРГҮЙ АКТИВЫГ ШИЙДВЭРТЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ ҮР ДҮНТЭЙ; ТОГТВОРТОЙ БАЙДАГ; ТОМООХОН ТЭСЛҮДИЙГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ	B (ТОГТВОРТОЙ) ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ДЭМЖИГЧ; ЦОРЬН ГАНЦ БОДЛОГЫН БАНК; ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ДЭМЖЛЭГ;	B3 (ТОГТВОРТОЙ) ХУУЛИЙН ШИНЭНЧЛЭЛ; ӨӨРИЙН ХӨРӨНГИЙН ХҮРЭЛЦЭЭ; ЭКСПОРТЫГ ДЭМНИХ ТӨСӨЛ САНХҮҮЖҮҮЛЭГЧ;

4) Хөгжлийн банкны Оросын Холбооны Улсын ВЭБ.РФ банктai байгуулсан гэрээний үүрэг 2019 оноос эхлэн зөрчигдсөн ба гэрээний үүргээс чөлөөлөгдөх хэлэлцээрийг тус банктai хийсний үр дүнд бусад эх үүсвэрүүд хугацаанаас өмнө буцаан дуудагдах эрсдэлийг хаасан.

5) Олон улсын хөрөнгө оруулагчид, түншүүд, олон улсын зэрэглэл тогтоогч үнэлгээний агентлагууд Хөгжлийн банкны асуудалд Монголын төр ямар шийдэл гаргахыг анхааралтай ажиглаж байна. Хөгжлийн банкны хувьцаа эзэмшигчийн хувьд Монгол Улсын Засгийн газар Хөгжлийн банкныг бүрэн дэмжин ажиллаж байгаа болно.

Хүрэх үр дүнгийн талаар

Хөгжлийн банкны зүгээс 2022 оны эцэст нийт эргэн төлөлтийг 1 их наяд төгрөгт хүргэж, оны эхэнд 1.3 хувьд байсан банкны чухал үзүүлэлт болох өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээг 20 хувьд хүргэхээр зорин ажиллаж байна.

Ингэснээр Хөгжлийн банкныг санхүүгийн үзүүлэлтийн хувьд дампуурах эрсдэлээс бүрэн хамгаалах ба цаашид өрийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх чадамжтай болж, улмаар Хөгжлийн банкны Монгол Улсын хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд стратегийн ач холбогдол бүхий томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжилтээр хангах үндсэн чиг үүргээ гүйцэтгэх боломжийг бүрдүүлэх юм.

—oOo—